

Wojciech J. Cynarski

ela_cyn@wp.pl

Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej, Kolegium Nauk Medycznych, Uniwersytet Rzeszowski

Antropologia turystyki naukowej i kongresowej – typy turystów i gospodarzy

Słowa kluczowe: turystyka naukowa, turystyka kongresowa, typologia turystów

Abstrakt

Problem: Turystyka konferencyjna (wyjazdy i udział w konferencjach naukowych) jest odmianą jednocześnie turystyki naukowej i turystyki kongresowej. Podjęto problem ustalenia typów turystów i gospodarzy podobnych turystycznych zdarzeń. **Metoda:** Zastosowano analizę poszerzonego dyskursu oraz analizę fotografii (socjologia wizualna). Przeanalizowano dziesiątki zdjęć oraz liczne sprawozdania z konferencji i opublikowane komunikaty. Uwzględniono też doświadczenie własne autora z udziału w 215 spotkaniach naukowych różnego rodzaju. **Wyniki:** Wyróżniono łącznie 11 typów uczestników zdarzeń naukowo-turystycznych, przy czym stwierdzono, iż nie zawsze występują one jednocześnie. **Wnioski:** Temat ten, jak też w ogóle fenomen turystyki naukowej, wymagają dalszych badań. Byłby to na przykład obszar relacji interpersonalnych pomiędzy poszczególnymi typami uczestników.

Wprowadzenie

Zaproponowana kiedyś przez Lucjana Turosa [2003] subdyscyplina, jaką miałyby być „antropologia turystyki”, wydaje się pomysłem trafnym. Autor ten proponował oprzeć ją i rozwinąć na fundamencie antropologii kulturowej. Akcentował on przy tym wymiar pedagogiczny i osobowotwórczy różnych turystycznych spotkań międzyludzkich oraz międzykulturowych. Istotnie, właśnie człowiek powinien znajdować się w centrum rozważań naukowych o każdym zdarzeniu turystycznym. Czy jednak nie powinniśmy odchodzić od ujęć redukcjonistycznych, nawet takich, które wynikają ze względnie szerokiego podejścia antropologiczno-kulturowego? Założenia nowego paradygmatu, odnoszonego do nauki, kultury i społeczeństwa, wymagają ujmowania zwłaszcza zjawisk ludzkich i społecznych bądź społeczno-kulturowych (czyli takich, jak fenomen turystyki) systemowo. Uwzględniać należy aspekty humanistyczne, aksjologiczne i relacyjne, oraz wymiary: procesualny (stawania się), temporalny (zmiany w czasie) i kontekstualny (ponieważ także konteksty społeczne i kulturowe ulegają zmianom). Preferowane są też ujęcia badawcze realizowane w perspektywie inter-, trans- lub multidyscyplinarnej [Obodyński, Cynarski 2004; Cynarski 2014a]. W takim właśnie rozumieniu funkcjonuje też refleksja nad turystyką naukową. Tutaj podejmujemy temat turystyki, która jest jednocześnie naukowa i kongresowa, gdyż dotyczy zwłaszcza wyjazdów na konferencje naukowe. Przy czym inne postaci turystyki naukowej są pod pewnymi względami podobne.

Turystyka naukowa (angielskie *science tourism* lub *scientific tourism*) doczekała się, jak dotąd, bodajże jednej tylko monografii książkowej [cf. Cynarski 2015] oraz serii artykułów naukowych. Nie znaczny to jednak, że jest odmianą zupełnie nieistotną dla badaczy turystyki lub niegodną naukowego namysłu samych naukowców. Opisywana jest, jako rodzaj turystyki kulturowej, jak czynią to Buczkowska [2014], Cynarski [2015] i Kosiewicz [2011a; 2011b; 2014] lub biznesowej [Rogers 1998, s. 47; Swarbrooke, Horner 2001, s. 21; Davidson, Cope 2003, s. 46; Piskozub 2007; Sawicki 2016]. Rzecz dotyczy najczęściej wyjazdów na konferencje naukowe, co jednocześnie jest przejawem turystyki kongresowej, bowiem

wyjazdy na konferencje zaliczane są dość zgodnie do turystyki kongresowej lub także biznesowej [cf. Celuch 2016; Sawicki 2016]. Naukowiec jedzie zwykle służbowo i na koszt własnej uczelni lub innej instytucji, chociaż nie zawsze. Tu jednak bardziej akcentujemy fakt, że jest to postać turystyki „nierozrywkowej” – *the non-entertainment tourism* [Cynarski 2017]. W tym przypadku i w takim rozumieniu decydujący jest motyw, czy raczej seria motywów samorealizacyjnych, poznawczych, edukacyjnych i autokreacyjnych. Ta wewnętrzna motywacja skłania naukowca do poświęcania swego czasu (często kosztem czasu dla rodziny), a niekiedy także prywatnych pieniędzy, dla udziału w danych naukowych spotkaniach. Aspekt rozrywkowy owszem tutaj występuje, ale nie odgrywa on roli decydującej. Zostało to już szerzej opisane w kilku publikacjach [Munsters, Melkert 2015; Cynarski 2015; 2017].

Można jednak mieć wątpliwości przy identyfikacji konferencji, zwłaszcza wobec ich utożsamiania z kongresami. W nazewnictwie hiszpańskim i portugalskim preferowane jest słowo „kongres”, gdzie indziej zaś najczęściej – „konferencja”. Dla precyzji przyjmijmy tu, że kongresem nazywa się jedynie dużą konferencję (powyżej 300 uczestników) [cf. Ďuriček 2007, s. 66; Cynarski 2014b]. Chyba, że chodzi o kongres założycielski, zjazd reprezentantów danej dyscypliny naukowej albo wydarzenie łączące konferencję z wyborami władz danego stowarzyszenia lub towarzystwa naukowego. Tak więc nie każda konferencja jest kongresem. Mała sesja naukowa lub sympozjum, nieporównywalna z dużą, międzynarodową konferencją lub kongresem, także jest spotkaniem naukowym, na które przybywa grono naukowców. I jest to także realizacja *non-entertainment tourism*, a więc uprawianie turystyki naukowej.

Turystyka naukowa to są oczywiście nie tylko wyjazdy na konferencje, aczkolwiek konferencje naukowe są jej najczęstszą postacią. Bywają wyjazdy realizowane dla badań terenowych (społecznych, archeologicznych, archiwalnych) [Cynarski, Świder 2017a; Slocum, Kline, Holden 2017; Skowron-Markowska 2019]. Archeolog prowadzi swe poszukiwania naukowe w drodze wykopalisk, co siłą rzeczy powoduje, że swe badania musi prowadzić poza formalnym miejscem pracy, jakim jest jego uczelnia, muzeum lub instytut naukowy. Badacz społeczny musi trafiać do interesujących go grup społecznych, a antropolog kulturowy wyrusza niekiedy do odległych zakątków świata. Historyk musi realizować swe kwerendy archiwalne, muzealne i biblioteczne. Z kolei badacz interdyscyplinarny sięga do różnych metod, technik i narzędzi badawczych, stosując różne metodologie, w tym również badania terenowe.

Innym razem są to motywowane naukowo (poznawczo, czy też w poszukiwaniu nowych inspiracji) wyjazdy do miejsc ważnych dla historii nauki, łączonych z wybitnymi postaciami świata naukowego, aby na przykład odwiedzić miejsce spoczynku wybitnego socjologa, profesora Floriana Znanieckiego i zwiedzić nowoczesne laboratoria badawcze [Cynarski *et al.* 2017]. Mają także miejsce wyjazdy w ramach wymiany kadry akademickiej, wizyty studyjne, staże naukowe etc. Egzemplifikacją tego stanu rzeczy są wyjazdy realizowane w ramach europejskich programów *Tempus*, *Erazmus* lub Europejskiego Funduszu Społecznego. Innym razem są to wyjazdy, będące plonem przyjaźni zaistniałych między ludźmi nauki przy okazji naukowych, konferencyjnych podróży i spotkań. Z kolei wskazane podróże studyjne są jedną z postaci turystyki kulturowej, a nawet jej klasyczną formą [cf. Buczkowska 2014; Siwińska 2014; Cynarski *et al.* 2017].

Nazywanie podobnych wyjazdów służbowych turystyką jest jednak kontrowersyjne. Natomiast z perspektywy przyjętego tu paradygmatu „turystyki nierozrywkowej”, jest to uzasadnione. Zwykle bowiem dominuje tu motywacja samorealizacyjna [Munsters, Melkert 2015], a badacz jest niewątpliwie podróżnikiem. Koncepcja „*non-entertaining tourism*” [Cynarski 2015] dobrze opisuje te postaci turystyki, w których dominującym motywem lub głównym celem jest realizacja potrzeb wyższych z piramidy Abrahama Masłowa. Dobrze wpisuje się tu turystyka naukowa, która zabezpiecza wartości powiązane z uprawianiem nauki

– w szczególności edukacyjne, poznawcze, autokreacyjne (rozwój naukowy własny) i kreacyjne (rozwój danej instytucji naukowej).

Ale też nie bez znaczenia są tu względy pozanaukowe – różne atrakcje *stricte* turystyczne; od smacznego jedzenia, poprzez zwiedzanie interesujących miejsc, po przyrodę i klimat. Tego rodzaju atrakcyjność turystyczna miejsca wydarzenia naukowego jest zawsze ważna, co byłoby wspólne dla całej branży turystyki kongresowej [cf. Swarbrooke, Horner 2001; Celuch 2016; Caber, Albayrak, Ismayilli 2017]. A tak zwane „smakowanie turystyczne”, w którym manifestuje się recepcja danej lokalnej kultury i międzykulturowy dialog, jest stałym punktem opisów naukowych zdarzeń w przyczynkach do interpretacji fenomenu turystyki naukowej, a turystyki konferencyjnej w szczególności [cf. Cynarski, Świder 2017a; Cynarski 2015; Celuch 2016].

W dobie globalizacji kulturowej i ekonomicznej, następuje celowa internacjonalizacja instytucji naukowych, co także współbrzmi z rozwojem turystyki biznesowej i przemysłu spotkań (tzw. *meeting industry*) [cf. Andersson 2000; Siwińska 2014; Siwińska, Zimnak 2016; Smagina 2017]. Jest to dodatkowy czynnik (zewnętrzne uwarunkowanie) rozwoju turystyki naukowej, w tym konferencyjnej, który tworzy sprzyjający klimat dla międzynarodowej współpracy naukowej i mobilności ludzi nauki. W niniejszym opracowaniu abstrahujemy od aspektów *stricte* ekonomicznych. Zwłaszcza, że imprezy naukowe „wytwarzają” niekiedy trudno przeliczalną wartość pozaekonomiczną podobnie, jak eventy i festiwale kulturalne [cf. Zarębski, Kurdyś-Kujawska 2020]. Zatem w miejsce występujących wcześniej barier politycznych pojawiły się możliwości i zachęty dla środowiska naukowego Europy i wielu krajów świata, zwłaszcza tych bliżej współpracujących z Unią Europejską.

Jaką powinniśmy przyjąć typologię dla opisu turystów w interesującej nas odmianie turystyki? W naukowej refleksji nad turystyką opisywane są różne typologie turystów [cf. Różycki 2006, s. 30-32; Alejziak 2009, s. 63-82]. Może to być, ogólnie biorąc, przykładowo:

- „*mass tourist organised* (turysta masowy zorganizowany),
- *mass tourist individual* (turysta masowy indywidualny),
- *explorer* (poszukiwacz, odkrywca),
- *drifter* (włóczęga)” [Grzywacz, Żegleń 2016].

Owego „włóczęgę” możemy tu raczej pominąć, jako typ występujący co najwyżej marginalnie. Skoro w turystyce naukowej dominować ma motywacja wewnętrzna, przytoczmy tu analizy i ujęcia syntetyzujące Wiesława Alejziaka. Otóż właśnie jego zdaniem o aktywności turystycznej decydują uwarunkowania wewnętrzne, według uświadomionych potrzeb, zinternalizowanych wartości, motywów i postaw [Alejziak 2009, s. 152-187], oraz uwarunkowania zewnętrzne. Tymi zewnętrznymi są między innymi uwarunkowania społeczno-kulturowe, polityczne, biologiczne i zdrowotne, lub także ekonomiczne [Alejziak 2009, s. 188-278]. Byłoby to ogólnie zgodne z zespołem uwarunkowań opisanych wyżej.

Podjęty tutaj problem naukowy sprowadza się do kwestii, **jakie typy turystów i gospodarzy można wyróżnić w turystyce spotkań naukowych, a zwłaszcza w turystyce konferencyjnej?** Przyjęto, że uczestnikami zdarzenia turystycznego są zarówno goście, jak i gospodarze. Wynika to z paradygmatu antropologicznego – ludzie znajdują się w centrum naszej uwagi. Z kolei od ich wspólnego wysiłku zależy wspólny sukces danej konferencji, lub jego brak.

Rozwinięcie. Metodologia

Dla rozwiązania wskazanego problemu naukowego zastosowano analizę poszerzonego dyskursu [Krippendorf 2004; Mayring 2004] oraz analizę fotografii (socjologia wizualna) [Sztompka 2004; Wagner 2006]. Autor przeprowadził selekcję kilkuset zdjęć z różnych wyjazdów naukowych. Uwzględniono doświadczenie własne autora z udziału w 215

spotkaniach naukowych różnego rodzaju. Były to kongresy i konferencje, sympozja i seminaria, międzynarodowe i krajowe, w których autor brał udział czynny lub czasem bierny (19 przypadków) - w latach 1991-2019. Jest to specyficzna postać metody obserwacji uczestniczącej [cf. MacCannell 1976].

Jako model przyjęto propozycję ustaloną dla opisu podobnej sytuacji w turystyce sztuk walki. Są to kategorie gości (A1 do A6) oraz gospodarzy (B1 do B5) [cf. Cynarski 2016a; 2020]:

- A1. **Mistrz-nauczyciel**, przyjeżdżający na zaproszenie, nauczający i promujący na kolejne stopnie, potwierdzający uzyskane kompetencje. Zwykle jest to lider danej szkoły lub organizacji.
- A2. **Asystent** mistrza. Zwykle mistrzowi-nauczycielowi towarzyszy jeden bądź kilku asystentów, na których mistrz demonstruje techniki lub też pomagają oni w poprowadzeniu zajęć (rozgrzewki, fragmenty zajęć technicznych).
- A3. **Instruktor**, osoba uprawniona do nauczania we własnym *dojo* [jap. „miejsce drogi”, sala ćwiczeń]. Zwykle posiada on już stopnie mistrzowskie, czyli jest zaawansowanym uczniem mistrza. Często stara się awansować w hierarchii, co motywuje go do udziału w seminariach, warsztatach, obozach itp.
- A4. **Student** – uczeń zaawansowany lub początkujący, ale ambitny. W przypadku ćwiczących *aikido* jest to dla nich konieczność - dla awansu na kolejne stopnie techniczne.
- A5. Osoba towarzysząca, publiczność – **uczestnik bierny**.
- A6. **Gość specjalny**, np. mistrz z innej organizacji, który został zaproszony, aby poćwiczyć lub tylko popatrzeć.
- B1. Główny organizator, **gospodarz imprezy**.
- B2. **Patron** honorowy lub główny sponsor.
- B3. **Członkowie zespołu organizacyjnego** tej imprezy.
- B4. **Uczestnicy czynni** – lokalni.
- B5. **Osoby pojawiające się „przelotnie”** – reporterzy, dziennikarze.

Wyniki badań własnych

Przyjęcie kategorii służących opisowi turystyki sztuk walki nie jest tu przypadkowe z dwóch względów. Otóż, po pierwsze, w środowisku naukowym funkcjonuje podobny autorytet *guru*, hierarchia pozycji statusowych i zespół zależności, jak w pochodzących z czasów feudalnych tradycyjnych sztukach walki. Ponadto już dość dawno stwierdzono rytualny charakter konferencji i kongresów naukowych [cf. Cynarski, Obodyński 2004]. Występuje tu zarówno cykliczność, podział ról, mistrz ceremonii, uroczysta atmosfera, a całość odbywa się w czasie poniekąd sakralnym, poza codziennością. Po trzecie, sztuki walki są także badane naukowo; odbywają się poświęcone im konferencje i kongresy, a naukowcy biorą udział w turystyce sztuk walki [Pawelec *et al.* 2015; Świder, Cynarski, Kubala 2018]. Oczywiście mistrza szkoły sztuk walki zastępuje tu mistrz danej szkoły naukowej.

Duże międzynarodowe konferencje naukowe odbywają się w różnych krajach świata, zwłaszcza w krajach wysoko rozwiniętych oraz w tych, które do tego aspirują. Organizują je międzynarodowe towarzystwa naukowe, jak – w przypadku nauk o kulturze fizycznej lub nauk o sporcie - AIESEP, EASS, ECSS, IMACSSS, IASK, ISSSS¹. Zwłaszcza konferencje odbywane na innym kontynencie lub na Antypodach (ryc. 1), choć kosztowne z racji biletów

¹ Są to odpowiednio: *Association Internationale des Écoles Supérieures d'Éducation Physique*; *European Association for Sociology of Sport*; *European College of Sport Science*; *International Martial Arts and Combat Sports Scientific Society*; *International Association of Sport Kinetics*; *International Society for Social Sciences of Sport*.

lotniczych i nie tylko, są podróżami do egzotycznych krajów a przez to są one tym bardziej interesujące – nie tylko dla badaczy dialogów kulturowych [cf. Obodyński, Cynarski 2011; Słopecki, Obodyński 2011; Cynarski, Rut 2014; Pawelec *et al.* 2015; Bielec 2018; Cynarski 2018; Kubala, Cynarski, Świder 2019].



Ryc. 1. Ekran z logo Światowego Kongresu AIESEP w Auckland, Nowa Zelandia
Źródło: materiały uzyskane dzięki uprzejmości dra M. Lenartowicza.

Ryc. 1 ukazuje nam przykład jeszcze jednej prawidłowości. Otóż organizator poprzez swe logo, nazwę imprezy i dodatkowy program kulturalny stara się promować własny kraj, jego świat wartości i kulturę, i oczywiście własną instytucję naukową. Tę obserwację potwierdzają zestawienia z większej serii podróży naukowych innych autorów [Sztompka, 2004; Obodyński, Cynarski 2011; Slocum, Kline, Holden 2017; Gutierrez-Garcia, Świder, Pawelec 2019; Bartik *et al.* 2020].



Ryc. 2. Uczestnicy jednej z sesji konferencji EASS w Dublinie, Irlandia
Źródło: zbiory własne.

Co jest wspólne dla konferencji naukowych – od lokalnego, niewielkiego, kilkugodzinnego sympozjum, po międzynarodowy, kilkudniowy kongres? Zapewne będzie to zwykle jakiś wyróżniony mistrz naukowy (A1), otoczony przez studentów (A4), adorowany przez naukowców niższej rangi lub mniejszej sławy (A2, A3). Często będą występować również osoby towarzyszące (A5). Aczkolwiek potencjalnie zainteresowani konferencją studenci bywają *de facto* publicznością wypełniającą konferencyjne sale. Gośćmi specjalnymi (A6) autor nazwałby tutaj władze rektorskie, miejskie, przedstawiciele władz państwowych lub organizacji międzynarodowych (ryc. 3). Czasem jednak prowadzący obrady i uczestnicy są względnie równymi uczestnikami naukowej debaty. Wskazywałoby na ten fakt „rodzinne” zdjęcie, na którym nie ma osób w żaden sposób wyróżnionych (ryc. 2; podobnie – ryc. 5).

Zawsze jest też jakiś gospodarz - główny organizator (B1). Może to być pracownik danej uczelni lub działacz towarzystwa naukowego. Nie zawsze udaje się pozyskać sponsora, lub patrona (B2), który daje realne wsparcie. Rzadko organizatorem jest jeden człowiek; znacznie częściej jest to działanie zespołowe (kategoria B3). Jeśli organizatorem jest zespół ludzi z różnych krajów (ryc. 5), ich współdziałanie jest nieco utrudnione, a jednak często wystarczająco efektywne. W przypadku zajęć warsztatowych mogą w nich brać udział, oprócz przyjezdnych, także miejscowi uczestnicy (B4). Pojawiają się też, zwłaszcza na dużych imprezach, dziennikarze (B5). Odpowiednie role społeczne i role zawodowe zamieniają się w role poniekąd rytualne związane z ceremoniałem i „obrzędowością” konferencji. Ktoś ważny otwiera konferencję, inna ważna osoba prowadzi obrady, etc. (ryc. 3). Ontologię miejsca współtworzą – katedra z mikrofonem, stół prezydencki i wielki ekran, a to wszystko na scenie, która podkreśla wyróżnienie. Przed sceną zaś znajdują się liczne fotele dla widowni.



Ryc. 3. Otwarcie kongresu IMACSSS w Rio Maior, Portugalia. Wystąpienie prezydenta miasta, obok: prof. António Vences de Brito (główny organizator) i prof. W. J. Cynarski (prezydent IMACSSS)

Źródło: materiały uzyskane dzięki uprzejmości dra K. Kubali.

Analiza fotografii pozwala dostrzec wyróżnienie jednej postaci lub bardziej „egalitarną” grupę na zdjęciu podobnym do rodzinnego (ryc. 2). W hierarchii pozycji statusowych na pierwszym miejscu znajduje się lider danej organizacji naukowej lub zaproszony wykładowca – jakiś „wielki mistrz-nauczyciel” w danej dziedzinie. Ryc. 4 przedstawia salę wykładową, a na scenie profesora, któremu na zakończenie kariery międzynarodowe stowarzyszenie przyznało członkostwo honorowe. Wyrazem szacunku dla autorytetu naukowego jest też w takiej sytuacji dłuższy wykład wyróżnionego uczonego. Z kolei osoba prowadząca sesję (*chair person*) jest swego rodzaju mistrzem ceremonii. Ma ona władzę udzielania głosu uczestnikom debaty. Jest to także oczywiście funkcja wielce zaszczytna.

Skupienie uwagi widowni nie jest dla wykładowcy akademickiego czymś szczególnie trudnym. Jednak cechą międzynarodowej konferencji naukowej jest spotkanie naukowców, zwykle pierwszorzędnych specjalistów lub młodych ambitnych naukowców aspirujących do tego grona. Widownię zapełniają więc nie studenci (albo tylko częściowo), lecz zwykle ludzie zawodowo uprawiający naukę. Wystąpienie przed tak wymagającym gronem jest nie tylko wyróżnieniem i zaszczytem, ale też pewnym wysiłkiem, aby umiejętnie przekazać swą wiedzę i odpowiedzieć na ewentualne pytania. Z kolei dobór referentów leży w gestii komitetu naukowego danej konferencji. W szczególności zamówione wykłady mają podnosić wartość i prestiż danej naukowej imprezy. Odpowiedzialność dzielą zatem przewodniczący komitetów naukowego i organizacyjnego, oraz zaproszony mówca (angielskie *invited speaker*) lub mówca kluczowy – *keynote speaker*. Na jego wypowiedzi ogniskuje się uwaga większości uczestników danego naukowego zdarzenia (cf. ryc. 4 i 6).

Zarząd danego towarzystwa naukowego pełni rolę wspierającą, koordynującą lub też kontrolującą wobec bezpośrednich organizatorów wydarzeń naukowych, gdy to towarzystwo im patronuje. Jest to najczęściej społeczna praca w imię nauki, bez jakichkolwiek korzyści i bonusów. Członkowie danego towarzystwa zwykle płacą za udział w danej konferencji, a ponadto opłacają składki członkowskie. Mają jednak pewien wpływ na kierunki działania towarzystwa (cf. ryc. 5). W dużo bardziej komfortowej sytuacji jest *invited keynote speaker*, od którego nie wymaga się opłaty konferencyjnej. Ma on też zwykle zafundowany pobyt (ryc. 6), a czasem (to zależy od możliwości finansowych gospodarzy) także honorarium za wykład lub zwrot za bilety. Jest to oczywiście szczególne wyróżnienie, potwierdzające wysoką pozycję w międzynarodowym środowisku naukowym.



Ryc. 4. Wyróżniony wykładem i nagrodzony honorowym członkostwem EASS – prof. Otmar Weiss z Uniwersytetu Wiedeńskiego na konferencji w Pradze (Uniwersytet Karola), Czechy
Źródło: materiały uzyskane dzięki uprzejmości dra G. Bielca.

Niekiedy oprócz komitetu organizacyjnego zatrudnione są osoby – wolontariusze (status A4, B3, B4). Są to na przykład studentki, przydzielone jako hostessy do pomocy dla gości zagranicznych lub też studenci, zdobywający w ten sposób doświadczenie zawodowe. Osoby te pełnią też swego rodzaju dyżury przy stoliku recepcji (informacje, wpłaty, wydawanie materiałów konferencyjnych) i różne funkcje pomocnicze.



Ryc. 5. Zarząd EASS, podczas konferencji EASS w Kopenhadze, 2016.
Źródło: zbiory własne; cf. Cynarski 2016b.



Ryc. 6. Zamówiony referat na Uniwersytecie w St. Petersburgu, Rosja, 2017
Źródło: zbiory własne.



Ryc. 7. Referat dr Stefanii Skowron-Markowskiej podczas II Kongresu Chińskich Sztuk Walki. Instytut Konfucjusza, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2017.

Źródło: materiały uzyskane dzięki uprzejmości pana P. Pawelca.

Organizator konferencji jest często jednocześnie jej czynnym uczestnikiem. Przykładowo pomysłodawcą i głównym organizatorem cyklicznego wydarzenia naukowego, jakim jest wrocławski Kongres Chińskich Sztuk Walki, jest Stefania Skowron-Markowska, która także bierze zawsze czynny udział w tej konferencji wygłaszając referat plenarny (ryc. 7). Cel naukowy, jakim jest wygłoszenie referatu a następnie publikacja artykułu lub materiałów konferencyjnych w postaci zbiorowej monografii, motywuje do podjęcia trudu organizacyjnego. Mamy więc połączenie ról B1 i np. A2. Chociaż bywają też profesorowie (A1), którzy nie utracili jeszcze chęci lub motywacji, aby organizować kolejne konferencje, nawet cyklicznie (pomimo, że nie ma za to punktów liczonych w dorobku naukowym).

Uczestnicy bierni szukają niekiedy inspiracji lub uczą się od swych naukowych mistrzów, stawiając własne pierwsze kroki (prezentacja referatowa lub posterowa). Bywają czasem przymuszani do udziału, lub czynią to z własnej potrzeby poznawczej. Wyjeżdżają zwykle indywidualnie, choć zdarzają się podróże danego instytutowego zespołu na przykład wynajętym autobusem. Wymienioną wcześniej kategorię *mass tourist organised* można przyporządkować do zespołu wyjeżdżającego grupą. Samotnie podróżujący uczestnik byłby reprezentantem kategorii *mass tourist individual*. *Explorer* to raczej badacz terenowy, nie zaś uczestnik konferencyjnych debat. Z kolei dla kategorii *drifter* autor nie znajduje odpowiednika w obszarze turystyki naukowej. Chyba, że byłby to jakiś uczestnik „na gapę” – ani zaproszony, ani też zgłoszony do udziału. To się owszem zdarza, ale w zakresie marginalnym.

Oczywiście uwzględnić należy skalę zjawiska. Na duży kongres naukowy przybywa przykładowo około tysiąca uczestników [Cynarski 2014b], niekiedy nawet kilka tysięcy. Pojedyncze grupy przyjezdnych uczestników nie liczą zazwyczaj więcej, niż kilkanaście, może dwadzieścia kilka osób. Zwłaszcza, że większość uczestników wydarzeń naukowych to indywidualiści i podróżują zwykle samemu lub z jedną osobą towarzyszącą. Zorganizowany masowy turysta to może być członek jakiejś grupy pokazowej, jak zespół przybywający na Galę Sztuk Walki Kongresu IMACSSS, czyli *International Martial Arts and Combat Sports Scientific Society* – Międzynarodowego Towarzystwa Naukowego Sztuk i Sportów Walki [Słopecki, Obodyński 2011; Pawelec *et al.* 2015]. Do Rzeszowa na takie gale, pokazy i warsztaty przybywają co cztery lata liczne zespoły – m.in. z Malezji (malezyjski *silat*)

i z Ukrainy (ukraiński bojowy *hopak*). Innych, indywidualnych uczestników naukowych spotkań należy jednak zaliczyć do „masowych turystów indywidualnych”. Wszakże z zastrzeżeniem skali tejże masowości.

Udział w warsztatach praktycznych dotyczy konferencji i seminariów poświęconych studiom sztuk walki, lub też studiom sztuk pięknych. Ci artyści muszą ćwiczyć „praktycznie” pod okiem swych mistrzów-nauczycieli [cf. Bartik *et al.* 2020]. Dotyczy to z jednej strony badaczy np. *karate* i *kobudo* (tak zwane „stare *budo*”, klasyczne odmiany sztuk walki z tradycji Okinawy lub głównych wysp Japonii, najczęściej związane z technikami władania tradycyjną „białą” lub ludową bronią, czyli szablą japońską, długim kijem etc.), z drugiej – studentów muzyki lub malarstwa. Ale warsztaty sztuki kulinarnej lub rękodzieła ludowego także towarzyszą niekiedy konferencjom naukowym, zwłaszcza z zakresu hotelarstwa i gastronomii, agroturystyki lub turystyki kulturowej.

Dyskusja

Przeprowadzone analizy i refleksje stanowią adaptację i jednocześnie weryfikację typologii przyjętej dla uczestników turystyki sztuk walki [Cynarski 2016a, 2020] i częściowo potwierdzają ustalenia innych autorów dotyczące typów turystów [Alejski 2009; Grzywacz, Żegleń 2016]. *Novum* stanowi zastosowana tu metodologia badań oraz ukazanie łączne uczestników z obydwu stron zdarzenia turystycznego – gospodarzy i gości. Jest to pewna propozycja typologiczna o charakterze projektującym.

Turystyka naukowa jest uznawana dość zgodnie, jako nie tylko połączenie fenomenu turystyki z fenomenem nauki i naukową refleksją. Jest w szczególności uznawana za obszar ważny dla instytucjonalnego funkcjonowania nauki, wpływający korzystnie na wyniki i na indywidualny rozwój naukowy jej uczestników [Kosiewicz 2011a; Molokáčová, Molokáč 2011; Cynarski 2015]. Toteż celowe jest badanie tego obszaru aktywności naukowej i aktywności turystycznej, pomimo iż nie jest to segment szczególnie znaczący z ekonomicznego punktu widzenia. Jest to więc zespół zagadnień interesujących i poznawczo ważnych z perspektywy socjologicznej (socjologii turystyki, socjologii nauki, socjologii kultury) oraz dla badań funkcjonowania turystyki i przemysłu spotkań.

Autorzy sprawozdań z konferencji koncentrują się najczęściej na ich przebiegu, naukowej treści i ocenie [cf. Cynarski 2016b; Johnson 2018; 2019; Miracle, Skowron-Markowska 2019]. Niekiedy jednak wchodzi także w refleksję o tym specyficznym rodzaju turystyki – jednocześnie samorealizacyjnej, edukacyjnej, kulturowej, kongresowej i biznesowej. Dostrzegają przy tym jej rozliczne wymiary [Kosiewicz 2011b; Cynarski, Ďuriček 2014; Cynarski, Świder 2017a; Gutierrez-Garcia, Świder, Pawelec 2019]. W poszczególnych przypadkach występuje połączenie turystyki naukowej z agroturystyką, turystyką religijną lub pielgrzymkową/pątniczą, sportową, lub innymi rodzajami turystyki. Wynika to zwłaszcza z tematyki konferencji naukowych, specyfiki miejsca konferencji oraz organizowanych programów towarzyszących [cf. Buczkowska 2014; Cynarski, Ďuriček 2014; Caber, Albayrak, Ismayilli 2017].

Dalekie podróże naukowców stają się ich udziałem (celowym lub przygodnym) w dialogu kulturowym – czy to poprzez kontakt z desygnatami kultur obcych, czy też poprzez spotkanie z człowiekiem reprezentującym obcą kulturę [cf. Cynarski, Rut 2014; Cynarski, Świder 2017a; Smagina 2017]. To samo dotyczy także innych dalekich podróży. Interesujące jest natomiast, że standard konferencji naukowej przestrzegany jest w różnych krajach bez względu na szerokość geograficzną [cf. Kubala, Cynarski, Świder 2019]. Wszędzie występują podobne role gospodarzy danego wydarzenia i gości, oraz podobna „rytualna” struktura działań w określonym czasie. Językiem tego zinstytucjonalizowanego i wystandaryzowanego modelu jest angielski (jako język swego rodzaju liturgii, także w Chinach i w Rosji), co

dotyczy komunikacji w trakcie konferencji i publikacji materiałów konferencyjnych. Także pokonferencyjny plon międzynarodowych konferencji, w postaci publikacji naukowych, jest dość powszechnie przyjęty z skali globalnej.

Symbolika w podróży naukowej jest podobna, jak w przypadku turystyki kulturowej. Jej ilustracją są mianowicie loga uniwersytetów, bramy budynków uniwersyteckich, zdjęcia z osobami-ikonami danej uczelni czy też naukowej subdyscypliny, zdjęcia grupowe, lub też pamiątki spotkań integracyjnych i zwiedzanych miejsc, etc. [fot. 1-3 i 5; cf. Cynarski, Rut 2014; Cynarski *et al.* 2017; Cynarski, Świder 2017a].

Niektórzy autorzy zwracają uwagę na część kulturalną – imprezy towarzyszące konferencji naukowej. Są to między innymi wizyty w muzeach, teatrach i operach, koncerty, różne pokazy, degustacje i bankiety, wycieczki, spotkania z ciekawymi ludźmi [Davidson, Cope 2003; Cynarski, Sieber, Mytskan 2015; Cynarski 2017; Cynarski, Świder 2017b]. Wysoki „współczynnik biesiadności” (taką nazwę zaproponował niegdyś prof. Stanisław Sterkowicz w rozmowie bezpośredniej z autorem) występuje w przypadku tych konferencji, gdzie program towarzyski, a zwłaszcza biesiada przy stole, dominuje nad treścią naukową. Tego rodzaju spotkania naukowe były do niedawna dość często organizowane i chętnie odwiedzane przez pewną część środowiska naukowego. Czasem, a nawet względnie często, dochodzi tu wymiar komercyjny – sprzedaż książek lub różnych innych rzeczy. Jest to przecież niecodzienna okazja, aby książka naukowa (wydana jak wiadomo w niewielkim nakładzie) mogła zostać przez jej autora sprzedana, a przez osoby zainteresowane jej treścią – kupiona. Proponowane są także oferty z zakresu rekreacji fizycznej/ruchowej, zwykle opcjonalnie. Byłyby więc możliwe do uwzględnienia role towarzyszące konferencji – artyści, przewodnika, sprzedawcy etc. Niemniej jednak sens nierozrywkowy (*non-entertainment*), bo głównie poznawczy i samorealizacyjny, jest tu dominujący [cf. Munsters, Melkert 2015, s. 11-21; Cynarski 2017].

Zakończenie i podsumowanie

Przeprowadzona wyżej analiza zdaje się potwierdzać intuicję autora i weryfikować (pozytywnie) zaprojektowaną koncepcję. Możemy przyjąć następującą typologię uczestników zdarzeń, jakimi są konferencje naukowe:

- A1. **Mistrz-nauczyciel**, zwykle profesor (nie zawsze), wybitny specjalista w swojej dziedzinie. Może to być noblista, *keynote speaker* lub lider danej instytucji naukowej.
- A2. **Asystent** mistrza. Zwykle mistrzowi-nauczycielowi towarzyszy jeden bądź kilku „asystentów”, pomocników i bliskich współpracowników, członków zarządu danej organizacji lub wyróżniających się uczniów.
- A3. **Nauczyciel akademicki**, osoba uprawniona do nauczania lub badacz. Często stara się awansować w hierarchii, co motywuje go do udziału w konferencjach, seminariach, warsztatach itp.
- A4. **Student**. Uczestnik z wyboru, według zainteresowań (jeśli nie z konieczności).
- A5. **Uczestnik bierny** - osoba towarzysząca uczestnikowi czynnemu, publiczność.
- A6. **Gość specjalny**, np. mistrz z innej szkoły naukowej lub prelegent reprezentujący praktykę w danej branży. Może to być też przedstawiciel władz rektorskich (który może być specjalistą w innej dziedzinie naukowej), władz miejskich, państwowych, organizacji społecznych (pozarządowych) lub międzynarodowych.
- B1. Główny organizator, **gospodarz imprezy**.
- B2. **Patron** honorowy lub główny sponsor.
- B3. **Członkowie zespołu organizacyjnego** tej imprezy.
- B4. **Uczestnicy czynni** – lokalni.

B5. Osoby pojawiające się „przelotnie” – reporterzy, dziennikarze, operatorzy kamer telewizyjnych.

Co znamienne, mistrzowie nauki i goście specjalni, sponsorzy, dziennikarze i liczna publiczność pojawiają się częściej na większych imprezach naukowych. Nie zawsze wszystkie jedenaście typów możemy na danej imprezie naukowej zidentyfikować. Zapewne jednak temat ten wymaga dalszych badań (np. w zakresie relacji pomiędzy poszczególnymi typami uczestników), jak też dotyczy to całego fenomenu turystyki naukowej.

Bibliografia

- Alejziak W., 2009, *Determinanty i zróżnicowanie społeczne aktywności turystycznej*, AWF, Kraków
- Andersson S., 2000, *Internationalization of the Firm from an Entrepreneurial Perspective*, "International Studies of Management and Organization", vol. 30, no. 1, s. 63-92
- Bartik P., Vences de Brito A., Sieber L., Cynarski W. J., 2020, *Review of important events, publications and comments AD 2019*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 20, no. 1, pp. 58-73; doi: 10.14589/ido.20.1.8
- Buczowska K., 2014, *Portret współczesnego turysty kulturowego*, Wydawnictwo AWF, Poznań
- Bielec G., 2018, *Międzynarodowe spotkanie socjologów sportu*, „Gazeta Uniwersytecka Uniwersytetu Rzeszowskiego”, nr 3, s. 61
- Caber M., Albayrak T., Ismayilli T., 2017, *Analysis of congress destinations' competitiveness using importance performance competitor analysis*, "Journal of Convention and Event Tourism", vol. 18, no. 2, s. 100-117
- Celuch K., 2016, *Trendy w przemyśle spotkań na przykładzie segmentacji zarządzania spotkaniami biznesowymi*, „Ekonomiczne Problemy Turystyki”, nr 1 (33), s. 225-234
- Cynarski W. J., 2014a, *The New Paradigm of Science Suitable for the 21st Century*, "Procedia – Social and Behavioral Sciences", vol. 149, pp. 269-275
- Cynarski W. J., 2014b, *The First International Tourism Forum in Rzeszów and Panel Session "Cultural Dialogue in Tourism"*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 14, no. 4, pp. 77-80; doi: 10.14589/ido.14.4.9
- Cynarski W. J., 2015, *Turystyka naukowa w perspektywie socjologii wizualnej*, Katedra Kulturowych Podstaw Wychowania Fizycznego, Turystyki i Rekreacji WWF UR, Rzeszów
- Cynarski W. J., 2016a, *Typologia uczestników turystyki sztuk walki*, [w:] M. Kazmierczak (red.), *Inspiracje sportem w turystyce kulturowej*, AWF, Poznań, s. 27-34
- Cynarski W. J., 2016b, *Sport in urban space. 13th EASS Conference and 7th Congress, Copenhagen 2016*, "Scientific Review of Physical Culture", vol. 6, no. 3, s. 47-50
- Cynarski W. J., 2017, *Between Prague and Muju. A contribution to non-entertainment tourism research*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 17, no. 4, pp. 37-43; doi: 10.14589/ido.17.4.7
- Cynarski W. J., 2018, *Sport in changing social, economic, political and cultural contexts, 7th conference of ISSSS, Budapest, Hungary, 12-14 November 2015*, "European Journal for Sport and Society", pp. 1-2., vol. 15, no. 1; doi: 10.1080/16138171.2017.1417815
- Cynarski W. J., 2020, *Turystyka sztuk walki. Perspektywa społeczno-kulturowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów
- Cynarski W. J., Ďuriček M., 2014, *Scientific tourism. Self-realisation, dialogue-cultural and sacral dimensions*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 14, no. 4, pp. 39-45; doi: 10.14589/ido.14.4.5
- Cynarski W. J., Matłosz P., Rzeszutko-Polak A., Piech J., 2017, *Scientific tourism. One tour case study*, "Scientific Review of Physical Culture", vol. 7, no. 3, s. 35-46
- Cynarski W. J., Obodyński K., 2004, *Congress tourism as a form of ritual*, [in:] W. J. Cynarski, K. Obodyński (eds.), *Tourism and Recreation in the Process of European Integration*, PTNKF, Rzeszów, s. 82-96
- Cynarski W. J., Rut P., 2014, *The symbolic dimensions of a scientific journey: The road to the Antipodes*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 14, no. 2 s. 52-58; doi: 10.14589/ido.14.2.8

- Cynarski W. J., Sieber L., Mytskan T., 2015, *Study trip to Munich. Casus of scientific and martial arts tourism*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 15, no. 4, s. 49–57; doi: 10.14589/ido.15.4.7
- Cynarski W. J., Świder P., 2017a, *The journey to the cradle of martial arts: a case study of martial arts' tourism*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 17, no. 2, s. 24–33; doi: 10.14589/ido.17.2.3
- Cynarski W. J., Świder P., 2017b, *Scientific tourism: two cases of conference trips in relation to the pattern*, "Scientific Review of Physical Culture", vol. 7, no. 1, s. 16-20
- Davidson R., Cope B., 2003, *Turystyka biznesowa. Konferencje, podróże motywacyjne, wystawy, turystyka motywacyjna*, Polska Organizacja Turystyczna, Warszawa
- Đuriček M., 2007, *Vademecum turizmu a rekreácie*, autoedycja, Rožňava, Słowacja
- Grzywacz R., Żegleń P., 2016, *Typology of tourists and their satisfaction on level*, "Scientific Review of Physical Culture", vol. 6, no. 1, s. 5-16
- Gutiérrez-García C., Świder P., Pawelec P., 2019, *Report on the Fourth World Scientific Congress of Combat Sports and Martial Arts under the perspective of martial arts tourism*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 19, no. 2, s. 1–3; doi: 10.14589/ido.19.2.1
- Johnson J. A., 2018, *Report on the 7th International Congress of IMACSSS and the 4th World Congress of Sports and Martial Arts*, "Revista de Artes Marciales Asiaticas", vol. 13, no. 2, s. 172-176
- Johnson J. A., 2019, *Academic Taekwondo realized: A report on the International Academic Conference of Taekwondo (iACT) 2019*, "Revista de Artes Marciales Asiaticas", vol. 14, no. 1, s. 37-43; doi: 10.18002/rama.v14i1.5866
- Kosiewicz J., 2011a, *Protreprikos – zachęta do turystyki naukowej*, „Folia Turistica”, nr 24, s. 59-78
- Kosiewicz J., 2011b, *Protreprikos – the exhortation for scientific tourism*, "Physical Culture and Sport. Studies and Research", vol. LI, s. 80-90
- Kosiewicz J., 2014, *Scientific tourism. Aspects, Religious and Ethic Values*, "Physical Culture and Sport Studies and Research", vol. LXII, Special Issue, s. 83-93
- Krippendorff K., 2004, *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*, Sage, Thousand Oaks, CA
- Kubala K., Cynarski W. J., Świder P., 2019, *Three Trips in One Plane: Martial Arts and Combat Sports Conferences in Muju, Osaka, and St. Petersburg*, "Phys Activ Rev", vol. 7, s. 114-124; doi: 10.16926/par.2019.09.14
- MacCannell D., 1976, *The Tourist. A New Theory of Leisure Class*, The MacMillian Press, London-Basingstoke
- Mayring P., 2004, *Qualitative content analysis*, [in:] U. Flick, E. von Kardoff, I. Steinke (eds.), *A Companion to Qualitative Research*, Sage, London, s. 266–269
- Molokáčová L., Molokáč Š., 2011, *Scientific tourism – Tourism in Science or Science in Tourism?*, "Acta Geoturistica", vol. 2, no. 1, s. 41-45
- Miracle J., Skowron-Markowska S., 2019, *Report on the 5th Annual Martial Arts Studies Conference – "Martial Arts Culture and Politics"*, "Revista de Artes Marciales Asiaticas", vol. 14, no. 1, s. 44-46; doi: 10.18002/rama.v14i1.5916
- Munsters W., Melkert M. (eds.), 2015, *Anthropology as a Driver for Tourism Research*, Garant, Antwerpen – Apeldoorn
- Obodyński K., Cynarski W. J., 2004, *System paradigm of the theory of tourism*, [in:] W. J. Cynarski, K. Obodyński (eds.), *Tourism and Recreation in the Process of European Integration*, Podkarpackie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej, Rzeszów, pp. 19-24
- Obodyński K., Cynarski W. J., 2011, *Conferences of eass – photographic records and comments*, [in:] W. J. Cynarski, K. Obodyński, N. Porro (eds.), *Sport, Bodies, Identities and Organizations: Conceptions and Problems*, Wydawnictwo UR, Rzeszów, pp. 295-400
- Pawelec P., Słopecki J., Sieber L., Rut P., 2015, *Scientific and martial arts' tourism. The case study of the 3rd IMACSSS International Conference and Congress*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 15, no. 1, pp. 46–56; doi: 10.14589/ido.15.1.7

- Piskozub A., 2007, *Podobieństwa i różnice między turystyką biznesową a turystyką naukową*, [w:] W. W. Gaworecki (red.), *Turystyka biznesowa*, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Gdańsk
- Rogers T., 1998, *Conferences: a twenty-first century industry*, Addison Wesley Longman, Harlow
- Różycki P., 2006, *Zarys wiedzy o turystyce*, Proksenia, Kraków
- Sawicki B., 2016, *Reflections on business tourism in the context of the monograph study "Science tourism from a visual sociology perspective"*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 16, no. 4, s. 42–46; doi: 10.14589/ido.16.4.8
- Siwińska B., 2014, *Uniwersytet ponad granicami. Internacjonalizacja szkolnictwa wyższego w Polsce i Niemczech*, Elipsa, Warszawa
- Siwińska B., Zimnak M. (red.), 2016, *Czas internacjonalizacji. Wyzwania dla polskich uczelni*, Elipsa, Warszawa
- Skowron-Markowska S. 2019, *Chinese guo shu (國術 "national art") in Shaolin Temple*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 19, no. 1S, s. 25–31; doi: 10.14589/ido.19.1S.5
- Slocum S. L., Kline C., Holden A. (eds.), 2017, *Scientific tourism: Researchers as travellers*, Routledge / Taylor and Francis, London – New York
- Słopecki J., Obodyński K., 2011, *World IMACSSS Congress and extraordinary distinctions for martial arts experts*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 11, no. 1, s. 67–76
- Smagina N., 2017, *The internationalization of the Meetings-, Incentives-, Conventions- and Exhibitions- (MICE) industry: Its influences on the actors in the tourism business activity*, "Journal of Economics and Management", vol. 27, no. 1, s. 96-113; doi: 10.22367/jem.2017.27.06
- Swarbrooke J., Horner S., 2001, *Business Travel and Tourism*, Butterworth & Heineman, Oxford
- Sztompka P., 2004, *Socjologia wizualna. Fotografia jako metoda badawcza*, WN PWN, Warszawa
- Świder P., Cynarski W. J., Kubala K., 2018, *Turystyka sztuk walki i sportów walki wśród pracowników naukowych*, „Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu”, no. 62, s. 20-28
- Turos L., 2003, *Antropologia turystyki*, Ypsilon, Warszawa
- Wagner J., 2006, *Visible materials, visualized theory and images of social research*, "Visual Studies", vol. 21, no. 1, s. 55-69
- Zarębski P., Kurdyś-Kujawska A., 2020, *W poszukiwaniu wartości pozaekonomicznych eventów i festiwali: ujęcie teoretyczne*, „Turystyka Kulturowa”, vol. 1, s. 44-57

Anthropology of scientific and congress tourism - types of tourists and hosts

Keywords: scientific tourism, congress tourism, tourists typology

Abstract

Problem: Conference tourism is a variation of both scientific tourism and congress tourism. What types of tourists and hosts can be distinguish here? **Method:** Extended discourse analysis and photography analysis (visual sociology) were used. Dozens of photos and numerous conference reports and published announcements were analyzed. The author's own experience of participating in 215 scientific meetings of various types was also taken into account. **Results:** A total of 11 types of participants of scientific and tourist events were distinguished, and it was found that they do not always occur simultaneously. **Conclusions:** This subject, as well as the phenomenon of scientific tourism in general, require further research. For example, it would be an area of interpersonal relations between individual types of participants.